

Шеремет Світлана Іванівна,

старший викладач,

кафедра педагогіки та освітнього менеджменту,

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

sheremet27@ukr.net

Килівник Ольга Володимирівна,

старший викладач,

кафедра педагогіки та освітнього менеджменту,

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

olhakilivnyk@gmail.com

МЕТОДИЧНИЙ СЕРВІС ЗАКЛАДУ – ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА

***Анотація.** У статті розглянуто систему методичного сервісу як сучасну форму діяльності, яка спрямована на професійне зростання педагога закладу освіти. Означені різновидності сервісних послуг та надання рекомендації, які варто врахувати у побудові методичної роботи закладу в сучасних умовах. Йдеться про актуальні аспекти розвитку педагогічних працівників в умовах воєнного стану та окремі поради з подолання професійних проблем педагогів.*

***Ключові слова:** сервіс, освітній сервіс, методичний сервіс, професійний розвиток, модель Д. Колба, модель Гіббса.*

***Annotation.** The article considers the system of methodological service as a modern form of activity aimed at the professional growth of a teacher of an educational institution. The authors identify the types of services and provide recommendations that should be taken into account in building the methodological work of the institution in modern conditions. The article highlights the actual aspects of the development of pedagogical staff under martial law and some tips for overcoming the professional problems of teachers.*

Key words: service, educational service, methodological service, professional development, D. Kolb's model, Gibbs' model.

Актуальність теми. Реформування освіти України, сучасні життєві реалії потребують оновлення діяльності закладів освіти, які спрямовані на якісний науково-методичний супровід педагогів у їх професійному зростанні. Запорукою успішного безперервного фахового вдосконалення вчителя виступає постійна корекція їх індивідуальної траєкторії розвитку та побудови продуктивної системи методичного сервісу у вирішенні педагогічних завдань сьогодення.

Традиційне уявлення про те, що поняття сервісу поширюється тільки на виробничу сферу і сферу бізнесу, сьогодні спростовується. Аналіз досліджень, які розкривають теорію і методологію сервісу, дозволяє зробити висновок, що в «постіндустріальному суспільстві сфера сервісу асоціюється зі спрямованістю на розкриття творчого потенціалу людини як особистості та як професіонала у певному напрямку діяльності» [2].

Мета статті – розглянути систему методичного сервісу як сучасну форму діяльності, яка спрямована на професійне зростання педагога закладу освіти.

Результати дослідження. Поняття «освітній сервіс», «сервіс в освіті» за останнє десятиліття нерідко використовується в наукових публікаціях. Освітній сервіс будується на концептуальних засадах «випереджувального розвитку», зазначених у наукових працях В.Ю. Бикова, В.В. Олійника, І.М. Андрощук [1]. Необхідність задоволення освітніх запитів педагогів та підвищення їх професійної майстерності стало підставою для формування успішної системи методичного сервісу.

С.І. Шувалова вважає, що поняття «методичний сервіс» з'явилося на межі змісту термінів «методична діяльність» й «сервісна діяльність» при розгляді його в частині задоволення освітніх потреб педагога. На думку дослідниці «...методичний сервіс – комплекс адресних, диференційованих методичних послуг, які надаються за запитом суб'єкта системи освіти або з ініціативи муніципальної методичної служби, технологічно вивірених та забезпечують

ефективну взаємодію суб'єктів, яка спрямована на задоволення актуальних й потенційних професійних потреб педагогів, досягнення нових освітніх результатів» [4].

Важливо розглядати методичний сервіс як певний комплекс послуг, пов'язаний з реалізацією головних цілей освіти, здійсненням її місії як на державному так на регіональному рівнях; як певну систему знань, інформації, умінь і навичок, які використовуються для здійснення науково-методичної роботи; як організовану, цілеспрямовану, системну діяльність, яка спрацьовує на задоволення освітніх запитів педагогів.

Успішно вибудований методичний сервіс є основою в професійному розвитку вчителя, який впливає на реформування освіти та виявляє власну готовність до безперервної навчання. Педагог працює над розвитком гнучкого соціально-педагогічного мислення та удосконалення загальних та професійних компетентностей, серед яких – методична. Науковці обґрунтовують сутність методичної компетентності, в основі якої лежить багатокомпонентна система, яка включає знання, вміння та навички, практичний досвід у галузі методики, готовність та спроможність ефективно розв'язувати стандартні й проблемні методичні задачі, здатність до творчої самореалізації й постійного самовдосконалення.

Отже, *методична компетентність педагога* представляє собою інтегральну багаторівневу професійну характеристику його особистості. У формуванні методичної компетентності фахівця, важливу роль відіграє дієва й успішна методична робота закладу освіти, яка є цілісною, системною, взаємопов'язаною та спрямована на підвищення професійної майстерності вчителя.

Особливу увагу в методичній роботі закладу освіти необхідно звернути на:

- створення динамічної системи відповідно до видів сервісу;
- удосконалення структури, форм і змісту роботи, трансформації наукових ідей у педагогічну практику;
- постійний пошук ефективних шляхів та засобів методичної діяльності;

- сприяння створенню оптимальних умов для побудови індивідуального професійного розвитку педагога;
- розбудова мотивуючого середовища для професійної активності вчителя;
- розширення методичного інструментарію для власного самовдосконалення.

Аналіз досліджень та наукових публікацій дають можливість виділити такі *види методичного сервісу*: інформаційний, навчально-методичний; науково-методичний (дослідницький, експертний), організаційно-методичний, соціально-психологічний, експертно-аналітичний, ресурсний.

В рамках інформаційного сервісу важливим є створення та зміцнення єдиного інформаційного простору, який сприяв би ефективності в оперативному ознайомленні з сучасними документами та науково-педагогічними практиками, обміном думками. Успішними можуть бути: вайбер-групи, телеграм-канали, онлайн-зустрічі, інформаційний вісник, новини часу тощо.

У змісті навчально-методичного сервісу важливим є створення дієвої системи навчання педагогів, в основу якого покладено діагностування, аналіз та вивчення індивідуальних потреб; організація різноманітних форм курсів підвищення кваліфікації, практикумів, навчальних семінарів та залучення вчителів до продуктивного діяльнісного процесу. Ефективними можуть бути активні та інтерактивні форми навчання, моделювання, практичні демонстрації, презентації, побудова інваріантних моделей змісту навчання та виховання з урахуванням сучасних соціокультурних ситуацій, цінностей, пропагування досвіду практиків.

Діяльність в рамках науково-методичного сервісу має на меті мотивувати педагогів до науково-дослідницької діяльності, підтримувати локальні експериментальні та інноваційні майданчики. Саме такий вид роботи найбільше впливає на підвищення їх власної професійної майстерності. Консультації, проблемні й творчі групи, педагогічні конференції із залученням професійного співтовариства, управлінській студії, дискусійні івенти, воркшопи,

розповсюдження цінного педагогічного досвіду – це неповний перелік форм роботи, які є в змісті організаційно-методичного сервісу.

Воєнний стан в країні суттєво вплинув на діяльність закладів освіти та педагогів зокрема. Порушено сталі традиції, освітню систему та середовище, в якому професійно зростає фахівець. І тому, сьогодні в пріоритеті – підтримувати на гідному рівні досягнуте раніше та створювати нове відповідно до вимог часу. Необхідно враховувати сучасні виклики та нові умови життя країни, що сприятиме розвитку майстерності особистості.

У сучасному стані важливо зміцнювати емоційну стійкість педагогів, посилювати оптимізм, готовність зберегти професіоналізм та бути мотивованим до постійного успіху.

Загальновідомо, що особистісне й професійне благополуччя педагогічних працівників (задоволеність роботою, умови праці, відносини, взаєморозуміння, психологічний клімат) безпосередньо впливають на мотивацію до професійного розвитку. Важливим є професійно розвиватись ще на більш високому рівні, формувати емоційну стійкість і витримку фахівців для подолання освітніх викликів.

Сьогодні ми маємо низку загроз у середовищі освітян, які заважають розвитку професійної майстерності, а саме: спостерігається втрата пріоритетів; почуття провини за ситуацію; відчуття не потрібності подальшого професійного розвитку.

Керівникам закладів та методичній службі для подолання вище зазначених викликів, надання продуктивного методичного сервісу, пропонується:

- акцентувати увагу на змісті освітнього процесу та різноманітності методичного сервісу;
- забезпечити ефективне професійне навчання, спрямоване на ефективну практичну діяльність у роботі з педагогічним колективом;
- організувати активне навчання та продуктивну взаємодію, що дозволить фахівцям обмінюватися успішними практиками;

- забезпечити умови та можливості освітнього середовища для навчання педагогів;
- заохочувати і мотивувати вчителів ділитися ідеями, визначати актуальні стратегії, працювати над спільними викликами та проєктами;
- сприяти оновленню підходів до професійного розвитку вчителів у рамках діяльності методичної служби закладу.

Для забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників важливо дослухатися до наступних порад:

А. Фахівець має дбати про власне навчання, визначати свою індивідуальну траєкторію професійного зростання, впливати на його зміст. Відповідно до цього посилюється ефективність професійної майстерності, з більшою потужністю розвиваються почуття лідерства, навченості, зміцнюється емоційна стійкість.

Б. Важливо диференційовано забезпечити педагогів інструментами, які відповідають їхнім конкретним освітнім потребам та змісту викладання предмету. Акцентується увага на фахові програми й універсальні підходи, які спрямовані на розвиток професійних компетентностей, від яких залежить результат роботи.

В. Актуальним є створення умов для розвитку співпраці між педагогами та забезпечення потрібного впливу (співпраця, взаємодія, участь). Дослідженням підтверджується те, що навчання у співпраці й взаємодії вчителів та науково-педагогічних працівників є досить ефективним. Така потрібність особливо прослідковується на курсах підвищення кваліфікації, конференціях, науково-методичних зустрічах. Навчання в моделі «вчитель» + «вчитель» + «науковець» сприяє мотивації до професійного розвитку, розвиває потенціал кожного з педагогів, посилює їхню професійну стійкість.

Творчо підходячи до змісту методичного сервісу та побудови моделі професійного розвитку фахівця, що суттєво впливає на його майстерність, для прикладу можна обрати андрагогічну модель Д. Колба. Це чотирьох етапна рефлексивна модель «Цикл навчання Колба», яку можна адаптувати та використати як сучасний підхід, отримати певні висновки навчальної діяльності

педагога. Сутність моделі полягає в тому, щоб перенести результати пройденого навчання в новий досвід. Стилiзовано це можна представити так:

досвід → спостереження → рефлексія → аналіз.

Після пройденого навчання педагог отримує конкретний досвід. Розглядає можливості реалізації знань на практиці, набуває певних умінь та навичок. Абстрактні концепції для фахівця стають конкретними, оскільки він використовує їх у процесі діяльності. Веде спостереження, здійснює рефлексію, визначає позитивні та перспективні основи, аналізує процес. На основі цього народжується новий досвід. Потім цикл повторюється за цим самим методом.

Здійснюючи самоаналіз власного професійного розвитку, можна використати модель Гіббса. Це циклічна модель, яка була розроблена автором у 1998 році і базується на шести етапному підході – від опису досвіду в діяльності (можливо в навчальній) до висновків і міркувань щодо майбутніх дій та спонукає вчителя розмірковувати над власними думками й почуттями, що супер актуально в час воєнного стану.

▲ Модель Гіббса є ефективним інструментом, який допомагає педагогічному працівнику розробити план дій в одному із напрямків – як варіант – навчальному, професійному тощо (рис. 1).

Рис. 1. Модель (рефлексивний цикл) Гіббса

Розглянемо модель Гіббса за етапами.

Перший етап – опис досвіду. Педагог має чітко окреслити свій досвід. Це буде фактичний опис того, що відбувається на даний час. Певний зріз – «тут і зараз».

Другий етап – відчуття. Педагог дослідиться думками (почуттями), які він відчував чи переживав під час освітнього процесу. Важливо чесно розповісти про свої почуття, навіть якщо вони негативні. Це допоможе подолати наявні бар'єри.

Третій етап – оцінювання. Це дає можливість практикуючому фахівцю обговорити те, що було добре та які недоліки.

Четвертий етап – аналіз. Практик осмислює свій досвід. Розглядає різні аспекти: що могло б допомогти навчанню або завадити йому.

П'ятий етап – висновок. Педагог розуміє, що потрібно вдосконалити, має певні ідеї, як це зробити.

Шостий етап – план дій. У перебігу заключної стадії практик підсумовує попередні елементи і створює покроковий план отримання нового досвіду.

Отже, реалізуючи в просторі «управління професійним розвитком педагогічних працівників», важливо розуміти, що це послідовні, взаємопов'язані дії, що забезпечують цілеспрямований і систематичний вплив на вчителів за допомогою фахового навчання, з метою підвищення рівня професійної майстерності. Це – циклічний процес, що полягає в послідовному виконанні його циклів: «мета-дія-результат-нова мета» [3].

Висновки. Таким чином, можливості безперервного професійного удосконалення педагога через систему методичного сервісу, мають в арсеналі різноманітні ресурси, які сприяють задоволенню освітніх запитів вчителів та розвитку професійної майстерності.

Список використаних джерел

1. Андрошук І.М. Управління розвитком професійної компетентності педагога в умовах випереджувальної післядипломної педагогічної освіти. *Нова*

педагогічна думка. 2014. № 2. С. 155 - 158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_2_47 (дата звернення: 10.02.2023).

2. Колосова Л.М. Управління процесом безперервного професійного удосконалення педагогічних працівників через систему методичного сервісу. *Теорія та методика управління освітою*. 2012. № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2012_8_14 (дата звернення: 10.02.2023).

3. Термінологічний словник. Теоретико-методичні засади трансформації професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти. Київ : НАПН України ДЗВО «Ун-т менедж. освіти», 2022. 96 с.

4. Шувалова С.І. Методичний сервіс для педагога. *Народна освіта*. 2009. № 1-2. С. 12 - 16.